एकाइ ६ · अमर पुत्र

थप चुनौतीपूर्ण अभ्यास प्रश्न

पूर्णाङ्क ४४

उत्तर छुट्टै कागजमा लेख्नुहोस्।

१ तीन समय, एउटै काम [३]

कोष्ठकको धातुलाई अपूर्ण पक्षमा बदलेर खाली ठाउँ भर्नुहोस्। समय बुझाउने शब्द, कर्ता र आदर हेर्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. अहिले भाजुलाल मूर्ति … । (कुँद्)
ख. त्यस बेला बुढी आँगनमा … । (रु)
ग. भोलि यति बेला बुहारी भात … । (पकाउ)
घ. हिजो बेलुका तिमी कहाँ … ? (जा)
ङ. पर्सि यति बेला हामी मेला … । (घुम्)
च. छिन अघि गुरुआमा बोर्डमा … । (लेख्)

२ ‘दै’ देख्दैमा अपूर्ण पक्ष हुँदैन [२]

हरेक वाक्यको गाढा शब्द अपूर्ण पक्षको समापक क्रियापदको अंश हो कि असमापक क्रिया, कारणसहित छुट्याउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. भाजुलाल मूर्ति **कुँद्दै** थिए।
ख. भाजुलाल मूर्ति **कुँद्दै** गीत गुनगुनाउँथे।
ग. भक्त तुलसीको माला **चलाउँदै** बोले।
घ. बुहारी भित्र **रुँदै** छिन्।

३ द्वित्व कि होइन? [३]

दिइएका शब्द द्वित्व हुन् भने किसिम र बनोट प्रक्रिया लेख्नुहोस् (जस्तै: घर + घर = घर घर)। द्वित्व होइनन् भने कारण लेख्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

ससाना, बाटोघाटो, कति कति, दालभात, झैझगडा, तरकारीसरकारी

४ सादा वाक्यमा चित्र [३]

मिल्ने अनुकरणात्मक शब्द राखेर वाक्यलाई चित्रात्मक बनाउनुहोस्। ती शब्दले के को नक्कल गरेका छन् (आवाज, चाल वा अवस्था) पनि लेख्नुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

क. बैना फिर्ता गर्नु छ भनेपछि बुढा ठाउँबाट उठे।
ख. झरीमा बाटो हिँड्दा भक्तको जामा भिज्यो।
ग. नातिनी ढोकाबाट हजुरबालाई हेरिरहेकी थिई।

५ अङ्कले बताएको कथा [३]

कथामा आएका सङ्ख्याका आधारमा उत्तर लेख्नुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

क. भाजुलालका ज्याबल ‘सवा सय’ छन् भने ती कतिओटा हुन्? कसरी थाहा भयो?
ख. बैना दश रुपियाँ फिर्ता गर्नु थियो। कन्तुरमा साढे पाँच रुपियाँ थियो। बुढी र बुहारीबाट कति जम्मा गर्नुपऱ्यो?
ग. यो हिसाबले भाजुलालको घरको अवस्थाबारे के देखाउँछ? मूर्ति नबेच्ने उनको निर्णयलाई यो अवस्थाले कस्तो बनाउँछ?

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
https://science-playground.com/learn/grade-8-nepali/amar-putra

६ अपठित गद्यांश [५]

दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

चर्केको घैँटो

ठिमीको कुमाले टोलमा राजकुमारीको सानो पसल छ। पसलको सबैभन्दा माथिल्लो दराजमा एउटा घैँटो छ, जसको घाँटीमा मसिनो चर्को छ। अरू सामानमा मोल लेखिएको कागज टाँसिएको छ, त्यसमा छैन।

एक दिन एक जना विदेशी पर्यटकले त्यही घैँटो देखाएर भने, "यो कति हो? यति राम्रो बुट्टा त मैले कतै देखेकी छैन।" उनले जति मागे पनि दिने भनिन्। राजकुमारीकी नातिनी सृष्टि खुसीले उफ्रिन्। उनको विद्यालयको शुल्क तिर्न बाँकी थियो।

राजकुमारीले घैँटो झिकेर पुछ्नुभयो, अनि फेरि माथि राख्नुभयो। "यो बिक्रीमा छैन।" पर्यटक गएपछि सृष्टि रिसाइन्, "चर्केकै घैँटोको त्यति मोल दिन्छु भन्दा पनि किन नदिनुभएको?" हजुरआमाले चक्का घुमाउँदै भन्नुभयो, "तिम्रा हजुरबाको हातको आखिरी घैँटो हो। यसको चर्को भट्टीमा परेको होइन, उहाँका आँला काँप्न थालेको बेलाको हो।"

सृष्टि चुप लागिन्। त्यस साँझ उनी दराजअगाडि उभिएर मसिनो चर्कोमा आफ्ना आँला राखेर निकै बेर बसिन्।

क. घैँटोमा मोलको कागज नटाँसिनुले के सङ्केत गर्छ?
ख. चर्कोको कारण थाहा पाएपछि सृष्टिलाई त्यो घैँटो कसरी फरक लाग्न थाल्यो होला? अनुमान गर्नुहोस्।
ग. 'हजुरआमाले चक्का घुमाउँदै भन्नुभयो' मा 'घुमाउँदै' कस्तो क्रिया हो? कारण लेख्नुहोस्।
घ. गद्यांशको अन्तिम वाक्यले कुन भाव देखाउँछ? सिधै नभनी यसरी किन भनिएको होला?
ङ. राजकुमारीको घैँटो र भाजुलालको मूर्तिबिच एउटा समानता र एउटा भिन्नता लेख्नुहोस्।

७ एउटै अर्थ, फरक रूप [४]

कोष्ठकमा दिइएको निर्देशनअनुसार अर्थ नबदली वाक्य पुनर्लेखन गर्नुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

क. कलाकारको नाम हरेक गाउँमा पुगेको छ। ('हरेक गाउँ' लाई पूर्ण द्वित्वमा बदलेर)
ख. सबैले आफ्ना आफ्ना ज्याबल उठाए। ('आफ्ना आफ्ना' लाई आंशिक द्वित्वमा बदलेर)
ग. चाडमा खर्च र त्यस्तै अरू कुराको चिन्ता भयो। ('खर्च र त्यस्तै अरू कुरा' को सट्टा 'खर्च' को परिवर्तित द्वित्व प्रयोग गरेर)
घ. बुढा मूर्ति कुँदिरहेका छन्। (अपूर्ण पक्षको 'दै' रूप प्रयोग गरेर, भूत कालमा लगेर)

८ त्रुटि पहिचान र सुधार [४]

तलको अनुच्छेदमा 'य' र 'ए' का आठओटा त्रुटि छन्। तिनलाई पहिचान गरी अनुच्छेद शुद्ध पारेर लेख्नुहोस्। प्रत्येक सुधारको ०.५ अङ्क छ।

विद्यालयको कार्यक्रममा यघार जना गाएक आये। यउटा गायिकाले कथाको एही प्रसङ्ग गाइन्। सुन्नेहरू भावुक भये। एस्तो गीत मैले यकान्तमा पनि सुनेको छु। भाइले सोध्यो, "यति मिठो गीत कसले लेखेको?"

९ भाव विस्तार [४]

दिइएको भनाइको भाव विस्तार गर्नुहोस्।

जति दिए पनि नदिने

१० कथा लेखन [५]

तल दिइएको सुरुबाट कथा लेख्नुहोस्।

> सुरु: हजुरआमाले त्यो सानो बाकस कसैलाई छुन दिनुहुन्नथ्यो।
>
> सर्त: लगभग एक सय पचास शब्द; आदि, मध्य र अन्त्य; छोटो संवाद; बाकसमा के छ भन्ने कुरा अन्त्यसम्म नखोली कौतूहल राख्ने; अपूर्ण पक्षको एउटा क्रियापद, एउटा द्वित्व र दुईओटा अनुकरणात्मक शब्द।

११ तर्क र प्रतितर्क [४]

दिइएको भनाइको पक्षमा एउटा तर्क र विपक्षमा एउटा प्रतितर्क दिई आफ्नो निष्कर्ष लेख्नुहोस्।

> “घरमा चामलको गेडो नहुँदा भाजुलालले मूर्ति बेच्नुपर्थ्यो।”

१२ सोच्नुहोस् [४]

तर्कसहित उत्तर लेख्नुहोस्।

> कथामा भक्त आएपछि भाजुलालले मूर्ति हत्तपत्त सिरानमुनि लुकाउँछन्, अनि अन्त्यमा मात्र त्यसको कारण खुल्छ। लेखकले कारण सुरुमै भनिदिएको भए पाठकले के गुमाउँथे? कथामा पहिल्यै दिइएका कुन कुन सङ्केतबाट पाठकले अनुमान गर्न सक्थे? कम्तीमा दुई सङ्केत लेख्नुहोस्।

१३ क्रियाकलाप: मोल नलाग्ने वस्तु (अङ्क नदिइने)

घरका सदस्यलाई ‘घरको कुन वस्तु जति पैसा दिए पनि बेच्नुहुन्न?’ भनेर सोध्नुहोस् र कापीमा तलको जस्तो तालिका भर्नुहोस्।

कसले भन्नुभयो	कुन वस्तु	त्यो कहाँबाट आएको	बेच्न नचाहनुको कारण

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
https://science-playground.com/learn/grade-8-nepali/amar-putra